

Motion till riksdagen 2020/21:641

av Adam Marttinen m.fl. (SD)

Straffrättsliga frågor

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny straffrättsreform och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om val av påföljd och artbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om val av påföljd och översyn av påföljder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mängdrabatt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvårande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förmildrande omständigheter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om billighetsskäl och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tredje gången gillt och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtalspreskription och absolut preskription och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om påföljdspreskription och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktiga livstidsstraff och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaringsdom och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvisning alltid ska prövas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk utvisning vid grov brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anknytning vid utvisning på grund av brott och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för verkställighetsavtal med andra länder och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvisning på livstid och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagstöd för tvångsutvisning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en civilkuragelag och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av straffskalorna för våldsbrott och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av straffskalorna för sexualbrott och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om köp av sexuell handling av barn och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om misshandel av gravida och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergrepp i rättssak och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för människohandel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt straff för trafficking och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om människohandel och traffickings tillämplighet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld mot tjänsteman och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om deltagande i kriminell organisation och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inbrottsstöld och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om butiksstöld och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera rymning och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera flykt från polis och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beslag och förverkande av tillgångar från grovt kriminella och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera olaga hindrande av rörelsefriheten och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera jaktsabotage och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rattfylleri och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Straffrätten är ett av de områden som allra mest är i allmänhetens fokus. Enligt Sverigedemokraternas mening finns det anledning att genomföra genomgripande ändringar gällande de påföljder som döms ut i Sverige. Vi föreslår därför i denna kommittémotion påtagliga förändringar gällande påföljdssystemet som helhet men även specifika straffskärpningar där vi anser att dagens straffskalor inte motsvarar graden av klander som gärningen medför.

En ny straffrättsreform

Dagens straffrätt är utformad för en annan tid. Den råa kriminaliteten har bitit sig fast i samhället. De rabatter och undantag som även tidigare var behäftade med problem förvärrar i dag situationen alltmer. Det krävs ett övergripande omtag gällande svensk straffrätt, där flera utgångspunkter, framför allt gällande påföljder, utmanas och revideras.

Det nuvarande påföljdssystemet utgår från straffrättsliga teorier som alltjämt bör vara bärande i utformningen av den nya. Kriminaliseringar sker, och bör ske, av allmänpreventiva skäl. Domar ska utgå från principerna om proportionalitet och vid verkställigheten av straff bör det alltjämt utgå från individualpreventiva grunder. Det finns dock flera utgångspunkter i den nuvarande lagstiftningen som utgör problem. Detta gäller både effekten av flera principer och förståelsen hos medborgarna för hur de i praktiken fungerar. Vi ser i princip dagligen hur personer döms till straff som understiger vad allmänheten anser är rimligt. Vi ser att de inte förstår de regler som leder till detta, varför brottslingar döms till straff som understiger straffminimum. Detta är inte acceptabelt i ett demokratiskt, rättssäkert samhälle. Det finns ett behov av en ny påföljdsutredning som ser över lagstiftningen i detta hänseende.

Utredningen bör ha som utgångspunkt att straffvärdet i normalfallet bör utgå från mitten av straffskalan, varefter brottsinterna omständigheter beaktas. Först därefter beaktas brottsexterna omständigheter och det ska alltid ske inom den befintliga bestämmelsens straffskala.

Val av påföljd

Gällande val av påföljd bör en revidering av den så kallade fängelsepresumtionen och institutet artbrottslighet göras. Inkapacitering genom fängelsestraff har ett reellt värde, både i dess allmänpreventiva verkan på den lagstiftande nivån men även gällande inkapaciteringseffekten. Enligt gällande rätt finns det fall där personer inte döms till fängelse även när den gärning som de har begått är så pass klandervärd att de inte bör

kunna undvika ett frihetsberövande straff. Av den anledningen bör en utredning till-sättas gällande valet av påföljd med utgångspunkt i att allvarliga brott mot person, såsom vålds- eller sexualbrott, alltid ska leda till en fängelsedom. Utgångspunkten i en sådan utredning bör vara att en sådan revidering genomförs genom att institutet om art-brottslighet byggs ut.

En sådan utredning bör även omfatta en granskning av samtliga påföljdsval. Det finns i dag en katalog av olika påföljder som utgör alternativ till fängelse. Tillsammans med presumtionen mot fängelse innebär detta att många som borde dömas till fängelse döms till andra påföljder. En översyn av samtliga påföljder bör således göras med utgångs-punkt i att de bör bli färre och att påföljder som inte omfattar fängelse ska förenas med reella restriktioner.

Mängdrabatt

I Sverige finns generösa rabattsystem för den som lever en kriminell livsstil. Den så kallade mängdrabatten grundar sig i att ju fler brott en person begår desto lägre straff-mättningsvärde döms ut för varje efterkommande brott, vilket följer av asperations-principen.

Nuvarande ordning är alldeles för generös och det krävs därför en översyn med utgångspunkt att avdraget på straffmättningsvärdet för de efterföljande brotten ska minska avsevärt. Detta bör inte föranleda en ren tillämpning av kumulationsprincipen, en jämkning mellan de två bör vara utgångspunkten för en utredning. Som huvudregel bör de första tre brotten räknas fullt ut, varefter ett visst avdrag görs för ytterligare brottslighet. Det bör dock vid allvarliga brott mot person aldrig appliceras något avdrag för de efterföljande brotten, då brottsoffrets upprättelse i det enskilda fallet inte ska kränkas.

Försvårande omständigheter

Vid straffmätningen beaktas en rad olika brottsexterna faktorer. Dessa faktorer, eller försvårande omständigheter, har en roll att fylla då de svarar mot hur klandervärd en gärning anses vara. Det finns dock fler omständigheter som bör beaktas vid straffmätningen, i skärpande riktning.

Sverigedemokraterna anser att det bör klargöras att en försvårande omständighet är då brottet riktar sig mot äldre. Dessa är särskilt utsatta, framför allt gällande bedrägerier, men har även annars svårare att freda sig mot brott. Detta bör beaktas i större utsträckning än det gör i dag.

Om brott begås i samband med allvarliga störningar av den allmänna ordningen bör det vid straffmätningen anses som en försvårande omständighet. Vid dessa störningar av den allmänna ordningen riskerar ytterligare brottslighet att gå antingen obemärkt förbi eller ytterligare dränera Polismyndighetens tyvärr begränsade resurser. Gärningsmännen utnyttjar vid dessa tillfällen den ordningsstörning som drabbar både samhället i stort och de personer som bor, lever och verkar där detta sker.

Brott som begås av personer som har korsat gränsen i syfte att begå brottslighet av olika slag har utnyttjat möjligheten att resa in i landet för kriminella syften. Att medvet-

et söka sig till andra länder för brottsliga gärningar bör anses som mer klandervärdt än motsvarande gärning annars skulle anses.

En stor del av en persons tid läggs på dennes arbetsplats. Det är av yttersta vikt att personer känner sig trygga på sin arbetsplats, både för deras personliga omständigheter och för arbetsgivarens verksamhet. Brott som begås inom ramen för yrkesmässiga relationer bör medföra ett hårdare straff än vad som annars skulle utdömas och därmed utgöra en straffskärpningsgrund.

Förmildrande omständigheter

Vid straffmätningen beaktas en rad olika brottsexterna faktorer. Dessa faktorer, eller förmildrande omständigheter, har en roll att fylla då de svarar mot hur klandervärd vi anser att en viss gärning är. De förmildrande omständigheter som finns i dag bör kvarstå, men möjligheten enligt denna paragraf att döma till straff som understiger vad som är föreskrivet för brottet bör utgå.

Billighetsskäl

Billighetsskäl utgör en strafflindrande grund som under straffmätningen kan ändra det straffvärde som har bestämts för gärningen. Dessa bör utredas i syfte att flertalet av dem bör utgå. Som utgångspunkt för denna utredning bör de som har en direkt koppling till rättsväsendets utredande och därmed brottsoffrets upprättelse kvarstå. Detta kan även vara grunden för strafflindring i ett kronvitnesssystem.

Billighetsskäl som bör utgå är således om den tilltalade till följd av brottet drabbats av en svår kroppsskada, om den tilltalade på grund av ålder eller hälsa drabbas hårdare än annars, om lång tid har gått sedan brottet begicks, om den tilltalade utvisas ur riket, om den tilltalade kan antas bli avskedad eller uppsagd samt med hänsyn till andra rättsliga sanktioner till följd av brottet.

Även möjligheten att döma ut ett lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet bör utgå. Om en sådan reglering är nödvändig för ett effektivt kronvitnesssystem bör detta specifikt nämnas i en kvarvarande paragraf.

Tredje gången gillt

Principen ”tredje gången gillt” ska införas för vissa brottstyper, framför allt gällande allvarliga brott enligt 3, 4, 6 och 8 kap. brottsbalken, där gärningsmannen döms till ett högre straff vid tredje domen. Endast brott som har resulterat i ett frihetsberövande straff ska vara förenat med principen tredje gången gillt. Vid flerfaldig brottslighet vid det tillfället bör detsamma gälla för tilläggsstraffskalan i det fall den ska tillämpas. Tredje gången gillt ska även vara förenat med en tidsram så att denna princip begränsas i tid i relation till när brotten begicks. Detta för att undvika orimliga effekter om en person har begått två brott i sina tidiga år och sedan haft en lång tid av laglydighet.

Preskription

Åtalspreskription och absolut preskription

Reglering av preskription har länge varit en del av svensk rätt. Regleringen utgår från vissa grundprinciper och antaganden som i en modern värld bör omprövas. Den tekniska utvecklingen har medfört att man allt längre efter gärningen på ett rättssäkert sätt kan beivra brottet. Med hjälp av DNA och andra forensiska medel kan rättsväsendet utreda och fastställa vem eller vilka gärningspersoner som har utfört en viss handling. I kombination med en större lagring av biometriska uppgifter av olika slag kan allt fler brott beivras, oaktat hur lång tid som gått sedan gärningen. Detta medför att den tidigare anförda osäkerheten för tidigare begången brottslighet bör anses mindre aktuell i dag än vad som tidigare varit fallet.

Regeringen har nu tillsatt utredningsdirektiv till översyn av preskriptionsinstitutet (dir. 2020:91), vilket aviserades i proposition 2019/20:96. Detta är välkommet men utredningsdirektiven lämnar något att önska. Sverigedemokraterna delar åsikten att den tekniska utvecklingen föranleder en revidering av vad som tidigare anförts gällande rättssäkerhet då lång tid har gått sedan en begången gärning. Lagrådets kritik i samband med proposition 2019/20:69 om att tillförlitligheten och förståelsen av institutet minskar om allt fler brott undantas bör dock ifrågasättas. Även om vissa allvarigare brott undantas och huvudregeln därmed kompliceras saknas skäl att tro att allmänhetens acceptans för regelverket minskar. Det torde snarare vara att personer inte åtalas och döms till påföljd på grund av att brottet inte har uppdragats i tid som minskar acceptansen för regelverket som helhet. Utredningsdirektiven fokuserar i enlighet med riksdagens tidigare tillkännagivande på sexualbrott mot vuxna. Det bör dock erinras om att även allvarliga brott mot person i form av våldsbrottslighet, allvarliga och integritetskränkande frihetsberövanden och stöldbrottslighet bör omfattas i en sådan revidering.

Det bör således tillsättas en utredning som ser över vilka brott, i linje med vad som ovan har anförts, som är så pass allvarliga att de bör undantas från åtals preskription och absolut preskription.

Påföljdspreskription

Gällande påföljdspreskription bör de principer som ligger till grund för institutet ifrågasättas. Allmänhetens acceptans av ansvarsfrihet på grund av att man har kommit undan med en brottsling gärning torde inte vara så stark som regeringen anför i exempelvis proposition 2019/20:69. Det bör inte löna sig att hålla sig undan från verkställigheten av sitt straff, oaktat hur länge du gömmer dig från rättsvisan. Det straff som har ådömts ska avtjänas. Det förutsätts därför att frågan om påföljdspreskriptionens avskaffande kommer att omfattas av den utredning om preskriptionsinstitutets avskaffande som regeringen aviserar i propositionen.

Riktiga livstidsstraff

Livstidsstraff är föreskrivet endast för ett fåtal brott. Straffet är den allvarligaste påföljd som kan dömas ut enligt svensk rätt. Det finns dock en reglering om tidsbestämmande

vid livstidsstraff, och praxis medför att så ofta sker. Livstidsstraffet blir således ofta tidsbestämt och betydligt skonsammare än vad livstidsstraff skulle vara.

Straff och påföljder för brott är inte endast en fråga om rehabilitering, det är även ett moraliskt ställningstagande. Varje kriminaliserad gärning ska följas av ett straff som motsvarar graden av klander som gärningen i fråga innebär. Livstidsstraffet bör således redan i samband med domslutet kunna vara av en sådan karaktär att en tidsbestämning av straffet inte är möjlig. Livstidsstraff utan möjlighet till tidsbestämning bör kunna följa på brott som i dag kan medföra livstidsstraff.

Förvaringsdom

I vissa fall står det klart att brottslingar, även efter avtjänat straff, är så pass missanpassade till samhället att de snart efter frigivning kommer att återfalla i brottslighet. Rehabilitering, även om det utgör en del av kriminalvårdens och rättsväsendets uppdrag, är i vissa fall omöjlig. Av denna anledning bör möjligheten finnas att meddela en förvaringsdom av personer som har dömts till allvarlig brottslighet och kan förutses återfalla i brott vid eller i närtid till frigivningen. Förvaringsdomen bör regelbundet omprövas men bör kunna återupprepas till dess att brottslingen visar prov på att denne åter kan träda in i samhället som en laglydig medborgare.

Utvisning

Utvisning på grund av brott

Enligt gällande rätt får en utlänning utvisas för brott som kan leda till fängelse eller om domstolen i brottmålet undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till tidigare. Det krävs dock att utlänningen döms till en svårare påföljd än böter. En ytterligare förutsättning är att det kan antas att utlänningen kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet eller att brottet är särskilt allvarligt. Utvisning kan ske för en viss tid eller på livstid.

När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas ska den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Domstolen ska vid bedömningen särskilt beakta utlänningens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige. Faktorer som arbete, bostad och social anpassning liksom kunskaper i svenska språket påverkar bedömningen.

Vidare ska domstolen särskilt beakta om utlänningen har barn i Sverige och, om så är fallet, barnets behov av kontakt med utlänningen, hur kontakten mellan dem har varit och hur den skulle påverkas av att utlänningen utvisas. Hänsyn ska också tas till om det finns hinder mot verkställighet av utvisningen enligt utlänningslagens bestämmelser om verkställighetshinder.

Det finns inga bestämmelser om när frågan om utvisning ska tas upp till prövning.

Utvisning ska alltid prövas

Det är orimligt att en utlänning ska få förmånen att stanna i Sverige om personen inte kan eller vill respektera våra lagar och regler. Det bör därför vara obligatoriskt att alltid pröva frågan om utvisning när en utlänning har begått ett brott i Sverige för vilket fängelse är föreskrivet.

Obligatorisk utvisning vid grov brottslighet

När FN:s flyktingkonvention kom till år 1951 fastslogs i artikel 33:1 principen om "non-refoulement", alltså att en flykting inte ska utvisas till ett land där denne riskerar hot mot liv eller frihet. I en efterföljande punkt beskrivs dock att en flykting som har dömts för synnerligen grova brott och utgör en samhällsfara i sagda land inte kan åberopa denna princip.

Sverigedemokraterna står bakom principen om non-refoulement men anser liksom flyktingkonventionens upphovsmän att den bör komma med ett individuellt ansvar. Som motprestation för att garanteras att slippa utvisning ska en utlänning som har fått skydd i Sverige inte begå synnerligen grova brott som exempelvis våldtäkt eller mord under de tio år som det tar att bli svensk medborgare med en sverigedemokratisk politik. Om en utlänning som har fått skydd i Sverige ändå begår synnerligen grova brott enligt ovan, har denne brottsling valt att fransäga sig sin rätt att åberopa non-refoulement och ska efter avtjänat straff utvisas från Sverige på livstid.

Sverige ska alltså fortsatt garantera utlänningens rätt att slippa refoulering, så länge denne inte missbrukar förtroendet genom att mörda eller våldta kvinnor, barn eller män i Sverige. Detta är grundläggande dels ur ett brottsofferperspektiv, dels till skydd för medborgarna och slutligen för att medborgarnas förtroende för rättsväsendet ska upprätthållas. Att vistas i Sverige är ingen självklar rättighet och utvisning ska i dessa fall inte ses som en del av ett straff utan en indragen förmån.

För närvarande är Sverige bundet av vissa åtaganden inom EU-rätten och vissa andra instrument som gör det omöjligt att utvisa även synnerligen grova våldsbrottslingar ifall de riskerar hot mot liv eller frihet i hemlandet. Regeringen bör därför arbeta aktivt för att Sverige återigen ska få självbestämmande över denna fråga och fullt ut ska kunna implementera flyktingkonventionens bestämmelser genom att alltid kunna utvisa utlänningar som begår synnerligen grova brott.

Anknytning vid utvisning på grund av brott

Enligt 8 a kap. 2 § utlänningslagen föreskrivs att en domstol som överväger utvisning ska ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Denna grund för övervägning bör utgå i de fall då ärendet behandlar allvarlig brottslighet. Utgångspunkten bör vara att anknytning inte beaktas för de som misstänks och döms för brott där fängelse är minimistraffet för gärningen eller någon av gärningarna.

Att verka för avtal med andra länder

Ett hinder mot verkställighet av en utvisning på grund av brott är att brottslingarna riskerar att utsättas för en behandling i sina hemländer som skulle strida mot svenska konventionsåtaganden. Utvisningar bör inte ske till dessa länder med mindre än att man

från svensk sida får tillförlitliga garantier om att personerna inte ska utsättas för dödsstraff, tortyr eller annan kränkande eller omänsklig behandling. Sverige bör dock aktivt agera i syfte att möjliggöra att sådana avtal sluts. Det mottagande landet ska ge garantier för att personerna inte ska utsättas för sådan behandling och därmed åter bli ett land som utvisningar kan verkställas till. Detta bör ske genom diplomati samt genom att använda ekonomiska påtryckningar, såsom indraget bistånd där detta är aktuellt. Detta kan gälla både svenskt bistånd och sådant bistånd som lämnas inom ramen för EU. Det är inte rimligt att andra stater uppstår medel från svenska skattebetalare samtidigt som man vägrar ta emot sina egna, brottsliga, medborgare. Det bör dock noteras att endast inhiberingen av svenskt bistånd ska regleras, indraget bistånd genom EU bör inte regleras på EU-nivå då detta är en nationell angelägenhet. Regeringen bör dock inom ramen för samarbetet verka för att andra medlemsstater solidariskt åtar sig att stoppa bistånd eller stödja sanktioner om en annan medlemsstat finner det nödvändigt i syfte att få sådana avtal på plats.

Utvisning på livstid

I det fall utvisning utdöms ska det vid allvarlig brottslighet alltid utdömas utvisning på livstid. Detta gäller främst, men är inte begränsat till, allvarliga brott mot person såsom mord, våldtäkt, rån, inbrott och även narkotikabrottslighet. Brott av denna typ är av en sådan karaktär och så pass allvarliga att gärningsmannen försakat rätten att uppehålla sig i landet, oaktat hur lång tid som har förflutit sedan gärningen begicks.

Tvångsutvisningar

Utvisning och avvisning av utlänningar i Sverige har länge varit eftersatt. Tillståndslösa invandrare har med de andra partiernas goda minne uppmuntrats att stanna kvar och förmågan hos rättsväsendet att hitta och få ut dem har varit mycket begränsad. Möjligheten att stanna kvar i landet trots att utlänningen inte har tillstånd till detta måste minska. I syfte att uppnå detta bör polisens möjlighet att använda tvång utökas. Den fakultativa bestämmelsen i 12 kap. 14 § fjärde stycket utlänningslagen (2005:715) bör göras tvingande. Vid en sådan revidering bör även lagstöd för polis att genomföra samtliga sådana utvisningar eller avvisningar med tvång stadgas.

Andra straffrättsliga frågor

Utökad nödvärnsrätt

Hovrätten över Skåne och Blekinge dömde i februari 2017 en 69-årig man för att uppsåtligt ha skjutit ihjäl två bröder utanför sin bostad i Vallåkra den 14–15 oktober 2015. Mannen dömdes för dråp till två års fängelse. Han dömdes även till att betala skadestånd till brödernas föräldrar med totalt 100 000 kr.

Detta trots att bröderna, som olovligen befann sig på 68-åringens fastighet, stod utanför mannens låsta entrédörr där de först uttalade dödshot och därefter krossade en glasruta i dörren. Bröderna var även beväpnade med ett smalt metallrör och en kökskniv. Hovrätten har konstaterat att det fanns en tredje person i sällskap med bröderna

och att den personen var på väg in alternativt precis hade tagit sig in i husets källarplan via en dörr. Hovrätten ansåg dock att 69-åringens agerande var uppenbart oförsvarligt då hotet inte var så allvarligt att det ursäktade våldet han använde.

Domen är orimlig. Att tre beväpnade män går in i någons hem med den uttalade avsikten att döda honom men att mannen i detta fall inte har rätt att freda sig själv, det visar på en alltför snäv tillämpning av nödvärnsrätten. Lagen och tillämpningen därav måste bli mer tillåtande, både vad beträffar nödvärn generellt och även nödvärnsexcess. Om någon eller några väljer att attackera någon, inte minst i dennes hem, måste nödvärnsrätten vara långtgående. Således bör en utredning tillsättas med syfte att åstadkomma en revidering av nödvärnsrätten. Utredningen bör ha som utgångspunkt att nödvärn ska anses föreligga i fler fall och i ett tidigare skede än vad som gäller i dag. Även vilket våld en person använder för att freda sig själv, sitt hem och sin familj bör utvidgas, så länge som det våld som används inte är uppenbart oförsvarligt.

Civilkurage

Det finns ingen allmän skyldighet i svensk lag att bistå människor i nöd eller fara. Denna skyldighet finns för vissa garantier, såsom föräldrar, eller särskilda yrkesgrupper, exempelvis kan en polis eller sjuksköterska dömas för underlåtenhet om denna i sin tjänst inte fullföljer den skyldighet som följer av yrket. De flesta länder i Europa, bland annat våra nordiska grannländer, tillämpar någon form av civilkuragelag och även om det råder delade meningar kring hur en sådan bäst utformas bör det anses klart att ett behov av sådan lagstiftning föreligger.

Under sommaren år 2018 drunknade en ung man vid en badplats i Örebro, och polisen hade svårigheter att ta sig fram till följd av att människor stod i vägen för att filma händelsen. Det har även förekommit att människor filmat pågående brott och sålt eller överlämnat bilderna till tidningspublikationer i stället för till polisen.

Varje människa har en moralisk skyldighet att bistå en person i nöd, förutsatt att det kan ske utan risker för denna. Det bör anses tillräckligt klandervärt för kriminalisering att se på när ett barn drunknar i en vattenpöl när detta kan förhindras med en liten, riskfri, insats. Skyddsintresset är i dessa och liknande fall klart. Det bör därför införas en straffsanktionerad allmän skyldighet att bistå nödställda personer, vad som även brukar benämnas en civilkuragelag.

En civilkuragelag bör fastställa att man som medmänniska gör vad man kan, utifrån den egna förmågan, för att undsätta någon i nöd. I många fall kan det handla om enkla saker som att kontakta ambulans vid en trafikolycka, kasta ned en livboj till en person som har trillat i vattnet eller göra plats för räddningspersonal som behöver komma fram. Underlåtenhet att agera på ett sådant vis bör möta de repressalier ett sådant klandervärt beteende motsvarar.

Skärpta straff

Även med de förändringar gällande straffrätten i allmänhet och påföljdsrätten i synnerhet som Sverigedemokraterna anser bör ske, finns rubriceringar där straffskalorna är så pass låga att de inte kan anses stå i proportion till graden av klander som gärningen innebär. Därför föreslås dels övergripande utredningar om revidering av straffskalor för brottstyper, dels särskilda rubriceringar som bör revideras.

Våldsbrottslighet

Den allvarliga brottsligheten ökar, och gärningarna begås med allt grövre våld och allt oftare med inslag av ren förnedring. Samtidigt har straffskärpningar genomförts för enskilda rubriceringar i taget och sällan med den kraft som samhällsutvecklingen har krävt. Möjligheten till olika straffrabatter och alternativa påföljder är visserligen en stor del av varför gärningsmän som döms för våldsbrottslighet får så pass tama straff som de får, men även straffskalorna för respektive gärning är föråldrade och illa avvägda.

En generell översyn av brottsbalkens tredje kapitel behövs, med utgångspunkten att såväl minimistraff som maximistraff ska höjas.

Sexualbrott

Riksdagen har i ett tillkännagivande ålagt regeringen att utreda straffskärpningar för våldtäkt av normalgraden, vilket lämnades orört under den så kallade samtyckesreformen. Även flertalet andra tillkännagivanden om sexualbrottslagstiftningen har givits. Regeringen har därefter, möjligen sent omsider, tillsatt en utredning som motsvarar Sverigedemokraternas tidigare yrkande om en översyn av straffskalorna i 6 kap. brottsbalken. Utredningen ska redovisas senast den 31 mars 2021. Det är angeläget att utredningens resultat snarast omhändertas av regeringen och ny lagstiftning kommer på plats. Det finns dock skäl att ifrågasätta utredningsdirektiven som inte i tillräcklig mån efterfrågar de straffskärpningar som krävs för att dessa i tillräcklig mån ska spegla brottsens allvar. Regeringen bör således i ett tilläggsdirektiv till utredningen klargöra att den översyn som nu sker utgår från att nuvarande straffskalor inte motsvarar graden av klander som respektive gärning medför.

Köp av sexuell handling av barn

Regeringen har i proposition 2018/19:175 föreslagit en straffskala som utgörs av fängelse i högst fyra år. Vad regeringen föreslog följde således inte vad riksdagen har tillkännagivit. Regeringens tolkning av tillkännagivandet var felaktig, vilket ånyo påpekades av ett nytt tillkännagivande med anledning av propositionen. I den utredning som tillsatts om översyn av straffskalorna för sexualbrott nämns detta ärende. Det klargörs dock inte på tillfredsställande vis att straffminimum ska vara fängelse i minst sex månader. Regeringen bör därför åläggas att i ett tilläggsdirektiv till utredningen klargöra detta och därmed följa riksdagens tillkännagivande i frågan.

Misshandel av gravida

I såväl den svenska som den utländska debatten råder delade meningar om när ett befruktat ägg räknas som en människa. Varje gravid kvinna som inte har för avsikt att avsluta graviditeten bör dock ha rätten att själv få räkna sin graviditet som ett nytt liv. Då det alltjämt rör en gärning, oavsett om den åsamkas både den gravida kvinnan och embryot eller fostret, bör en straffskärpning ske genom revidering av nuvarande bestämmelser, snarare än att anse att dessa omständigheter utgör två fall av misshandel. Straffskärpningen bör ske genom införandet av en brottsintern, försvårande omständighet som medför att gärningen i dessa fall alltid anses utgöra grov misshandel. En lagändring bör

även tydligt ange att om graviditeten avbryts på grund av våldet, eller om embryot eller fostret skadas, ska brottet bedömas som särskilt allvarligt.

Övergrepp i rättssak

I takt med att kriminellas förakt för rättsväsendet har ökat, har även de anmälda övergreppen i rättssak ökat. Ett fungerande rättsväsende utgår från att personer vill, och kan, vittna utan att de själva drabbas av represalier från åtalade eller deras vänner.

Åklagarmyndigheten har framhållit att det är en grundläggande förutsättning för en effektiv brottsbekämpning och lagföring att målsägande och vittnen inte drar sig för att infinna sig till förhandling.

Övergrepp i rättssak bör i synnerhet när det handlar om organiserad brottslighet i ännu större utsträckning anses allvarligare än vad som nu är fallet. Kriminella nätverk och organisationer har, eller kan uppfattas ha, större möjligheter att sätta sina hot i verket och därmed också större möjlighet att påverka viljan att polisanmäla brott, avlägga vittnesmål och liknande.

För att öka tryggheten för brottsoffer och vittnen, samt för att markera skarpt mot dem som överväger att begå övergrepp i rättssak, bör straffskalan för övergrepp i rättssak skärpas gällande både straffminimum och straffmaximum.

Skärpta straff för människohandel och trafficking

Varje år kidnappas eller luras tusentals barn, kvinnor och män in i olika former av modernt slaveri, lockade med pengar och löften om en bättre framtid. Många tror sig ha kommit till en bättre del av världen med möjlighet till jobb och vård och att vara en del av ett fungerande samhälle. Men i stället för en ljus framtid möts man av den organiserade brottsligheten som hanterar en som en handelsvara. Prostitution, bordellverksamhet, organförsäljning, slavarbete, tvångsäktenskap och kriminalitet blir en del av verkligheten. Denna organiserade verksamhet finns i varje land, och det är i dag väldigt svårt att lagföra förövarna. Det finns ingen statistik över exakt hur många som drabbas. I Sverige uppskattar man att det gäller mellan 400 och 600 kvinnor årligen, men antalet personer som döms för människohandel är försumbart.

Det krävs omfattande åtgärder för att komma åt problemen. Det rör straffskärpningar som bättre speglar graden av klander som sådana gärningar motsvarar. En sådan straffskärpning bör åtminstone möjliggöra användandet av hemliga tvångsmedel för förbättrat beivrande av sådana gärningar.

En utredning som omfattar straffskärpningar för dessa gärningar bör även omfatta huruvida bestämmelsen i sig kan utformas mer ändamålsenligt. Exempelvis bör det så kallade humanitära undantag som behandlades i NJA 2009 s. 424 utgå.

Våld mot tjänsteman

För att dömas till ansvar för våld mot tjänsteman ska detta ske i hans eller hennes myndighetsutövning. Lärare utövar i dag endast myndighetsutövning vid givande av betyg, varför de endast omfattas av detta skydd om det hot eller våld som de utsätts för har bäring på detta. Med tanke på det ökade våldet i och kring skolor bör en utredning tillsättas i syfte att föreslå en ordning där lärare alltid omfattas av ett sådant förstärkt straff-

rättslig skydd. Utredningen bör ta ställning till om detta lämpligast sker genom att all verksamhet som läraren gör inom ramen för yrkesverksamheten utgör myndighetsutövning eller att lärare överlag ges ett likvärdigt straffrättsligt skydd.

Kriminaliseringar

Deltagande i en kriminell organisation

Den organiserade kriminaliteten växer sig allt starkare. Våldsanvändandet ökar i takt och i svårighetsgrad. Konflikterna drabbar inte endast de andra gängen, utan även vanliga medborgare skjuts på öppen gata. Sverige har länge saknat en handlingskraftig regering, en regering som både ser och åtgärdar den utveckling som nu har samhället nära bristningsgränsen. Det krävs mer än enbart mindre revideringar av vissa straffskalor.

I syfte att bemöta den organiserade kriminaliteten föreslås en kriminalisering av deltagande i en kriminell organisation. Detta medför en möjlighet att döma samtliga som verkar i dessa organisationer, oavsett om de personligen har begått ett i dag straffbelagt brott eller ej. Samtliga som är en del av, eller aktiva i, ett nätverk vars syfte eller mönster är av kriminell art ska kunna dömas till ansvar under en sådan lag.

Denna typ av lagstiftning användes redan under 1970-talet i USA, och går där under beteckningen Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (RICO). Lagstiftningen var effektiv och användes för att bekämpa de kriminella nätverk som då verkade framför allt i New York.

Med anledning av den samhällsutveckling som pågår och bristen på verkningsfulla åtgärder bör en utredning om kriminalisering av deltagande i en kriminell organisation genomföras. En sådan utredning ska även ta i beaktande huruvida en grundlagsändring krävs för en sådan kriminalisering och i sådant fall hur en sådan ska genomföras. Utredningen bör ta i beaktande pågående lagstiftningsarbeten såsom utredningen om kriminalisering av deltagande i en terrororganisation under arbetets gång.

Inbrottsstöld

Under år 2017 anmäldes 22 600 bostadsinbrott i Sverige; villaägare är drabbade i sex av tio fall. Under det senaste decenniet har antalet bostadsinbrott ökat med en fjärdedel. Villainbrott görs inte sällan av kringresande stöldligor som rör sig över landet och begår inbrott, systematiskt och organiserat. Dessa förhållandevis få brottslingar skapar otrygghet, skador och kostnader för många.

Riksdagen har vid flertalet tillfällen riktat tillkännagivanden om att införa en särskild brottsrubricering för inbrottsstöld med ett minimistraff på ett års fängelse. Utredningen Ds 2019:1 har nu lämnats och förordar liksom riksdagen har tillkännagivit en särskild brottsrubricering. Regeringen bör således skyndsamt återkomma till riksdagen med ett lagförslag om detta.

Butiksstöld

Kostnaden för stölder i detaljhandeln fortsätter att öka samtidigt som näringsidkarna har få verktyg att använda för att stävja utvecklingen. För att säkerställa att anställda och kunder ska kunna känna sig trygga bör det vara möjligt för näringsidkare att tillämpa tillträdesförbud för den som betar sig hotfullt eller stjälar vid upprepade tillfällen.

Utredningen Ds 2019:1 som behandlar frågan har nu lämnats. Det kan konstateras att utredningen visserligen inte förordar att ett tillträdesförbud införs men argumenten bakom ställningstagandet är inte tillräckligt bärande för att avstå från att genomföra en välbehövlig reform. Regeringen bör således skyndsamt lägga fram ett förslag som innebär att tillträdesförbud till butiker införs.

Kriminalisera rymning

I dag utgör det inget brott att rymma från en inkapaciterande åtgärd. Vare sig det är Kriminalvården, Polismyndigheten eller Migrationsverket som beslutar om en inkapaciterande åtgärd är det en följd av den enskilde individens beteende eller handlingar. Det straff eller den förvaring som meddelas ska genomföras, oavsett om den enskilde vill det eller ej. Vid straff för brott är det en rättsstats skyldighet att tillse att den som döms för en kriminaliserad gärning även avtjänar det straff som denne har dömts till. Då Migrationsverket beslutar om förvar är det i syfte att personen som ska utvisas inte går under jorden och lever i samhällets periferi. Den som rymmer från en frihetsberövande åtgärd som är beslutad av en myndighet, exempelvis Kriminalvården, Polismyndigheten eller Migrationsverket, ska därför dömas till ytterligare åtgärd för detta. Detta bör genomföras genom en ny kriminalisering av rymning.

Kriminalisera flykt från polisen

Underlåtenhet att hörsamma en polismans befallning om att stanna genom att i stället ta till flykten till fots eller med fortskaffningsmedel bör utgöra en egen brottsrubricering. I de fall då en sådan flykt äventyrar andras liv och hälsa bör fängelse utgöra normalstraffet.

Ökad möjlighet att beslagta och förverka grovt kriminellas tillgångar

I arbetet mot den organiserade brottsligheten är åtgärder mot verksamheternas ekonomiska tillgångar effektiva. En minskad lönsamhet medför ett minskat intresse av att fortsätta en kriminell bana. I dag krävs att polisen har tillgångarna i besittning för att kunna beslagta dem på uppdrag av kronofogden, vilket innebär att en person med skulder måste gripas eller på något annat sätt frihetsberövas för att tillgångarna ska kunna beslagtas. Även om vissa myndighetsöverskridande operationer sker så finns det anledning att förenkla regelverket kring detta, så att polisen kan beslagta kontanter och lyxtillgångar från kriminella även om de inte frihetsberövas vid just det tillfället. En utredning bör även ta ställning till hur minskad sekretess mellan myndigheterna kan ge polisen ett större material att använda som grund för detta och eventuellt om befogenheten att fatta beslut kan ligga hos Polismyndigheten.

Olaga hindrande av rörelsefriheten

Att svensk lagstiftning inte har följt utvecklingen med parallella samhällen är nu närmast ostridigt. De företeelser eller nya sätt att påverka samhället negativt som nu dyker upp visar på luckor i lagen som snarast behöver täppas till. De personer tillhörande den organiserade kriminaliteten som i början av september 2020 upprättade vägspärrar till utsatta områden runt Göteborg har påvisat ett problem. När de som greps av polis sedan skulle åtalas har det visat sig att det saknas en rubricering som motsvarar gärningen, i stället letar man efter rubriceringar som kan tillämpas på beteendet. Således bör en utredning tillsättas för att föreslå en ny kriminalisering av ett sådant beteende. Lämpligtvis bör rubriceringen ta sikte på olaga hindrande av en annan persons rörelsefrihet. Själva gärningen torde lämpligtvis vara att en person utan en lagstadgad rätt att göra så påtagligen hindrar en annan från att röra sig fritt. En exakt formulering bör naturligtvis utredas, och man bör begrunda vilken grad av ett sådant hindrande som bör beläggas med straff.

Kriminalisering av hedersbrott

Hedersvåld och förtryck är något som tyvärr allt oftare förekommer i Sverige. Sakta men säkert har vi under århundraden gått mot ett jämställt samhälle. Ett samhälle där alla, oavsett kön, har samma möjligheter till självförverkligande. Trots den juridiska jämställdheten så gör sig ibland verkligheten påmind, det förekommer att vissa personers möjlighet att agera, leva eller älska vem de vill inskränks. Tyvärr ser vi även att detta händer allt oftare på senare tid; ett gammalt tänk om heder och kyskhets breder åter ut sig i Sverige. Det förtryck som vi nu kan se blomma upp är en konsekvens av en oansvarig migrationspolitik, det är förlegade normer och värderingar som är motsatsen till vad som är det svenska. Denna typ av moral hör inte hemma i Sverige, och vi kan aldrig acceptera att den biter sig fast i det svenska samhället.

Nyligen infördes en ny straffskärpningsgrund för brott med hederskontext. En sådan åtgärd är välkommen men otillräcklig, då den dels enkom höjer straffmättningsvärdet inom straffskalan för det enskilda brottet, dels inte bemöter det ofta lågintensiva förtrycket. Det bör utredas hur en ny brottsrubricering som tar sikte på just det lågintensiva våldet och förtrycket kan genomföras. Detta ska omfatta en kriminalisering av gärningar som enskilt möjligtvis inte medför straffansvar eller som i kombination inte bemöts med det straff som graden av klander motiverar. En utgångspunkt kan här vara lagstiftningen om kvinnofridskränkning, där de samlade brotten motiverar en straffskala som bättre sätter förtrycket i en kontext, och en därav anpassad straffskala. Fenomenet kan ej endast motverkas med straffrättsliga påbud, men de är en nödvändig del av samhällets bekämpande av detta. Detta har riksdagen tidigare tillkännagivit och regeringen anförde i proposition 2019/20:131 att man avser att återkomma i frågan. Det är dock angeläget att så sker snarast och det finns därför anledning att åter tillkännage detta för regeringen.

Kriminell djurrättsaktivism

Djurrättsaktivister terroriserar i dag laglydiga lantbrukare och jägare. De nyttjar kryphål i lagen och begår handlingar som är svåra att beivra. Det finns således skäl att bättre kartlägga, bekämpa och lagföra dem som begår sådana handlingar. I syfte att genomföra detta krävs en nationell kartläggning av problematikens omfattning.

Det har även synliggjorts att vissa av dessa kriminella djurrättsaktivisters aktiviteter inte omfattas av straffansvar. Detta syns främst vid jaktsabotage, varför en utredning som kartlägger problematiken enligt ovan även bör föreslå en ny rubricering om jakt-sabotage. Detta bör ges regeringen till känna.

Rattfylleri och vållande till annans död

I de fall en rattfyllerist kör ihjäl någon leder detta ofta till att gärningsmannen döms för vållande till annans död. Anledningen är delvis de skrivningar om alkoholpåverkan som stadgas i denna rubricering och delvis den praxis som sedermera har växt fram. Det finns dock anledning att anse att ett sådant beteende är så pass klandervärt att gärningen bör kunna falla under rubriceringen dråp. Regeringen bör således utreda hur synen på gärningar som innefattar rattfylleri som leder till annans död kan anses mer allvarliga än de gör i dag. Utgångspunkten bör vara att en sådan gärning anses utgöra dråp och bör därmed medföra en straffskärpning från vad som gäller i dag.

Adam Marttinen (SD)

Katja Nyberg (SD)

Bo Broman (SD)